

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkeket, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Diogenes emberei.

A Kr. e. IV. században élt leghíresebb cynikus görög bölc, Diogenes egy alkalommal Athen piacznál délben lámpással járkált; s kérdeztetvén, mit keres: „embereket“ felelé.

A történet nem értesít arról, ha vajjon Diogenes a nagy műveltségű és tudományos fővárosban feltalálta-e a keresett embereket.

Diogenest kortársai kinevették, gunyolták, ragalmazták és megvetették, mint olyant, ki végső határig menő különczködése folytán emberi méltóságából is kivetkezett s állattá aljasítá magát. Így ítélte a nagy tömeg. De nem így az ő legnagyobb kortársa, Nagy Sándor, ki szintén felkereste a különös embert és felszólítá a hordó előtt elégűlten heverésző bölcset, hogy kérjen tőle valamit. „Ne vedd el a mit nem adhatsz“ — mondá Diogenes — „állj félre a nap elől, hogy süthessen reám.“ Azt állítják, hogy Nagy Sándor így kiállott fel: „Ha Sándor nem volnék, Diogenes szeretnék lenni.“

Tehát Diogenes még sem volt oly megvetendő, mint a milyennek őt ellenségei tarták, hanem ellenkezőleg egy kimagasló nagy alak, egy rendkívüli jelenség volt. Diogenes élő tanubizonysága volt annak, hogy a pogányság távolról sem képes a végtelen után vágyó emberi szívet kielégíteni. A görög vallás az ő eszmegazdagságával és költői szépségével képes volt ugyan egy népet a műveltség magas fokára emelni, de nem volt képes azon fokon megtartani s annál kevésbbé azt még magasabba emelni. Innét van az, hogy a görögök és rómaiak fenkölt szellemei egy isteni mester után vágyódtak, ki végtelen tért nyisson a végtelen után vágyó emberi szellemnek. Az isteni Mester megjelent. Tizenkilencz százada már annak. Az ohajtott, a sejtett isteni Mester uralkodik a szivekben.

Most már sejtethetjük, gondolhatjuk, hogy milyen embereket keresett Diogenes, Bizton elhíhetjük, hogy elragadtatva örömmelteljes „eureka“-t kiáltott volna, hogyha oly embereket talált volna, kik ékeskednek a következő tiz tulajdonsággal:

1. Tűrjön el nemesen egy nagy szerencsétlenséget.
2. Tudja elfojtani saját vérező szívének fájdalmait, hogy mások panaszait, teljes részvétellel hallgassa végig és vigasztaljon akkor is, midőn ő is vigaszra szorul.
3. Bocsásson meg őszintén annak, ki őt gyűlöli s még annak is, ki elárulja legszentebb érzelmeit, ki visszaél bizalmával.
4. Tudja megbecsülni a barátság gyönyöreit s ne térjen ki azon áldozatok elől, melyeket a barátság követel.
5. Harcoljon hősieleg a lét nehézségei ellen és miután saját ereje által egy tisztas állást vívott ki magának a társadalomban: szentelje minden tehetségét, minden befolyását a közjó és az igazság szolgálatára.
6. Tudjon lángolóan lelkesedni a nemes és dicső eszmékért.
7. Érezze mélyen a művészet és a természet szépségeit.
8. Legyen szíve a szép emlékek — és a magasztos költészet biztos menhelye; ez egy oly magaslatra emeli az embert, honnét mindig vigasztaltelen áll szemben a földi szenvedésekkel.
9. Áldozza fel a könnyű gyönyört a nehéz kötelességért.
10. Teljesítse hűségesen a számára kijelölt azon nemes hivatást, mely létének célja.

Ime azon tulajdonságok, melyek a valódi embert ékesítik. Azon ne csodálkozunk, hogy a történet nem jegyezte fel a Diogenes által keresett embereket feltalálását. Mert azon ember, kiből a főnn leirt tiz dicső tulajdonság meg van; az nem csak a valódi ember, mely kétségkívül Diogenest is kielégítette volna, hanem egyszersmind valódi keresztény is. A világ csak Jézus Krisztus által lett megváltoztatva, csak ő általa lett a világ keresztény és lépett az emberiség a határt nem ismerő művelődési, tökéletesedési térre. Jézus Krisztus azon örökre imálandó isteni Mester, ki minden jó tulajdonságot

vég és határ nélkül bir. Csak is ő segítheti, ő képesítheti az embert, hogy azon felémelő tulajdonosságokat kisebb, nagyobb mértékben megszerezhesse. Csak ő általa lehet valódi kereszténynyé, lehet valódi emberré a teremtés valódi koronájává.

Tekintsén szét bárki vizsgálódó lélekkel a modern pogányok között s ha eddig erről nem volt meggyőződve, bizonyosan meggyőződik, hacsak egy kis észrevevő és ítélőhatósága van.

Expectans.

Házasságjogi kérdések

Egyik osztrák érseki város három plébániára van felosztva. Az első (Dom-Pfarrerei) a székesegyházi, a második Sp*, melyet egy kitünő szerzet tagjai látnak el lelki szükségletekkel, a harmadik Cr*, a város külrészeiben terül el. A* gróf a város régi lakója B* gróf özvegyével házasságra kívánt lépni. Noha mindketten a székesegyházi plébánia területén lakván, (utóbbi néhány hét óta) ezen plébános illetékessége alá tartoztak, annélkül mégis, hogy ez megkérdéztetett s így tudomással birt volna, a gróf Sp* szerzet plébánia administratorát, ki főnöke távollétében a plébánia összes ügyeit vezette, kérte fel a kihirdetés és esketésre. Ki is a házasulandó párt, annélkül, hogy tekintettel lett volna a más tartományból való grófné valóságos és quasi domiciliumaira, egyszer és csupán a szerzet templomban kihirdette. A két utóbbi hirdetés és a böjti tiltott idő alul pedig dispensatiót kért a helyi, most néhai, de akkor aggkora és betegeskedései miatt nem mindig teljes öntudatnál lévő érsektől; s ennek alapján a nőszülendő gróf családi kápolnájában az esketést el is végezte. A házasság azonban nem hozta meg a kívánt boldogságot. A gróf magaviselete és türehtlen bánásmódja csakhamar oda vitte közöttük a viszonyt, hogy a grófné, kivált, midőn orvosa is oda nyilatkozott, hogy ily bánásmód mellett nemcsak elméjének tisztasága, hanem élete is komoly veszélyben forog: kényszerítve érezte magát ágy és asztaltól való elválásért kerélmézni; a mi a székesegyház plébánosa előtt megejtett, de sikertelen kibékítési kísérlet után az ottani érseki Consistorium által állfítólág ki is mondatott. S így mintegy két év óta egymástól külön felválnak élnék. A grófnénak azonban, lehet ahoz értők felvilágosítása nyomán, az őket megeskető szerzetes lelkész illetékessége iránt erős kétsége támadt. E kétség még akkor is megmaradt, midőn a székesegyházi tehát valóságos és tulajdonképeni plébánosától azon mediate tett kérdésére, hogy: miért nem hirdették őket a székesegyházi, plébánia templomban, a hová tartoztak s miért hirdették Sp* szerzetes-templomban, hiszen nem ezen plébánia területén laktak? megbizottja által a következő választ nyerte:

„Sowohl Graf A* als Sie hätten damals in seinem Pfarrbezirke gewohnt, seien daher eigentlich seiner Jurisdiction unterworfen gewesen: Graf A* hätte aber durch etwa zwei Monate hindurch im Gasthause zu den drei Kronen Nachtaufenthalt genommen, um so den

Anschein hervorzurufen, als wäre er in den . . . Pfarrsp* übersiedelt, und auf Grund dessen von demselben Erzbischofe einen schriftlichen Erlaubnisschein erwirkt, laut welchem der Geistliche Z. . . ., welcher damals in Folge der schon vor sich gegangenen Resignation des Pfarrers Mons. K. I. als Pfarrverweser wirkte, ermächtigt war eine einzige Verkündigung in . . . Sp. Kirche in der Fastenzeit vorzunehmen und sodann der Eheschliessung beizuwohnen. Dieser Erlaubnisschein sei Mons. (dem Dompfarrer) noch vor Abschluss der Ehe vorgewiesen worden. Ihm sei der Vorgang bedenklich vorgekommen, doch habe er sich der klaren Anordnung des Erzbischofes gefügt und Verkündigung in der Domkirche unterlassen.“

Alább teendő kérdéseim bővebb megvilágosítására jónak látom még a dispensatióért beadott kérest és az arra adott s a felmentvényt képező választ szó szerint a következőkben közölni:

Pl. t. l. „Graf A* ehelicher Sohn des Herrn E. Grafen und der seeligen I. E. seit vielen Jahren in N. N. wohnhaft, ledigen Standes, 42 Jahre alt, wünscht sich mit B* Gräfin, 26 Jahre alt, und in dieser Pfarre wohnhaft, katholischer Religion, ehelich zu verbinden und die Eheschliessung in der kommenden Woche zu feiern, zu diesem Zwecke ist die Nachsicht vom 2. und 3. Aufgebot, so wie auch der geschlossenen Zeit nothwendig. Indem der unterthänigst Gefertigte Namens des Brautpaares um die doppelte Dispens bittlich wird, stützt er seinen Gesuch auf folgendes:

1) Es kann die Braut nicht mehr längere Zeit hier in N. N. wegen ihren Familien-Angelegenheiten verweilen.

2) Es ist im Interesse dieses Brautpaares sehr viel daran gelegen im laufenden Monate ihre Ehe zu schliessen, aus diesen Gründen erlaubt sich der gefertigte zu bitten ein hochwürdiges erzbischöfliches Ordinariat geruhe in hochgeeigneter Würdigung dieser Gründen und Umstände dem Brautpaare A* B* das 2. und 3. Aufgebot nachzusehen und zugleich gnädigst zu bewilligen, dass dasselbe in der kommenden Woche in aller Stille in der Kapelle . . . getraut werde!

N. N. den 22. Februar 188 . . .

Z. . . . m. p.

Pfarr-Administrator.“

E kérés a nálunk szokásos okmány mellőzésével a következő hátrattal küldetett vissza a kérelmezőnek.

„Das innbenannte Brautpaar wird von zwei kirch. Aufgeboten dispensirt und wird dessen Trauung in der Fastenzeit gestattet.“ N. N. 22. Febuar A. . . . m. p. Erzbischof.

Mi így levén, szem előtt tartva a házasságkötés küialakjára vonatkozó következő trienti formát: „Qui aliter, quam praesente parcho vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et hujusmodi contractus irritos et nullos esse

decernit, prout eos praesenti decreto irritos facit et annullat,“ és tekintettel annak értelmezésére, mely tisztelettel vagyok bátor a következő kérdéseket tenni fel:

I. Midőn valakinek egy nem is valami nagy kiterjedésű város egy részében egészen berendezett lakása van s mégis ettől nem messze, de már egy más plébánia területén, mintegy hat hétig bizonyos vendéglőben hál: ezen körülmény elégséges-e arra, hogy e vendéglő quasi domiciliuma legyen.

II. Feltéve, hogy a törvény kijátszása végett teszi, de ez esetben azon körülmény, hogy valaki saját berendezett lakása mellett egy vendéglőben vesz néhány pl. 6—8 hétig hálást, elégséges-e, hogy ezen terület plébánusa reá nézve is illetékes legyen? Vagy talán in fraudem legis már nem csupán quasi, hanem valóságos domicilium kívántatik?

III. Feltéve, hogy említett helyen quasi domicilium sem volt, hanem csak a lelkész félrevezetésére állítatott, s így nem lévén a lelkész illetékes (proprius parochus) de azon tudatban, hogy illetékes kéz dispensatiót a fennközlött kérés és az arra adott válasz értelmében a kétszeri kihirdetés és a tiltott időn kívül nyert-e az érsektől felhatalmazást arra is, hogy nem lévén illetékes, a proprius parochus helyét pótolja s assistentiájával érvényes házasság jöhessen létre?

IV. Midőn az illetékes plébános (itt Dompfarrer) észrevette, hogy hívei egy más plébániái templomban ki lettek egyszer hirdetve, az évében azonban nem, de látván az érseki felmentvényt kétszeri kihirdetés alul, erre támaszkodva megnyugodott és saját templomában nem is hirdette: ezen eljárása által adott-e felhatalmazást a felmentvényt kérő és előmutató szerzetes lelkésznek, midőn mindketten azt hitték, hogy a quasi domiciliumnál fogva ez is illetékes s éppen ezért sem szóbeli, sem írásbeli felhatalmazásról egymás között nem beszélgettek, az illetékes plébános csak a felmentvényt látta és vette tudomásul? Vagy talán a trienti forma értelmezése szerint a felhatalmazás akár szóval, akár írásban történjék, a felhatalmazottnak tudtára adandó? Ezek után

V. Érvényes házasság jöhet-e létre?

Regius.

A följegyzett körülményeket tekintetbe véve, a fölvetett kérdésekre nézve véleményünk a következő:

Ad I. Miután az egyházjog azon tanítása szerint: „Kinek rendes lakhelyén kívül másutt is lakásra berendezett alkalmosságai vannak, ezen helyeken szintén átvitt lakhelylyel bír, ha ott legalább hat hét óra lakik“ — az első kérdésre nézve a felelet csak igenlő lehet. (L. Szeredy „Egyházjog“ II. k. 1103. l.)

Ad II. Miután a domiciliumok szerzésénél az egyházjog kivételeket nem tesz s így a „fraus legis“ is tekintetbe nem vehető — eltekintve attól, hogy ez jogilag nagyon nehezen lenne bevitatható — az előbbi pont alapján a jelen házasságnál szerepelt plébános illetékessége kétségbe alig vonható, mivel „hogy a plébános illetékes, vagyis olyan legyen, ki előtt érvényes házasság köthető,

csak az szükséges, hogy plébániái területén vagy mindkét félnek, vagy legalább egyik vagy másik félnek rendes vagy átvitt lakhelye legyen.“ (L. Szeredy i. h. 1203. l.)

Ad III. Ha A* gróf Sp. plébániában csakugyan nem birt volna legalább quasi domiciliummal, úgy a hirdetések alóli dispensatio által a proprius parochus bizonyára nem lett volna püspökileg pótolva, miután a lelkész állítólagos illetéketlenségről a dispensáló érsek még tudomással sem birt; de mert a mint láttuk a a Sp*-i lelkész az egyik fél quasi domiciliuma alapján e házasságra nézve illetékes volt, semmi pótlásra nem volt szükség.

Ad IV. A felkatalmazásnak a trienti szent-zsinat értelmében szóval vagy írásban kell rendesen történnie; de a házasság érvényére elégséges a hallgatag meghatalmazás is (sciente et non contradicente). L. Szeredy i. h. 1206. l. Jelen esetben azonban, ily meghatalmazásra nem is volt szükség; mert A* gróf quasi domiciliuma alapján Sp.* plébániához is tartozván, annak lelkésze rá nézve illetékes volt; már pedig: „ha a felek két különböző plébániához tartoznak, a befejezést nem kell mind a két fél lelkésze előtt nyilvánítani, hanem a házasság érvényére elegendő, ha az egyik fél illetékes lelkésze előtt történik.“ (L. Szeredy i. h. 1204. l.)

Ad V. A jelen házasság érnénye iránt a fentiek alapján kétség egyáltalán nem támasztható.

NB. Hogy jelen házasság megkötésénél, a nyert dispensatio daczára is, a hirdetések körül mulasztások történtek, — mivel a hirdetésnek legalább egyszer a menyasszony plébániájában is meg kellett volna történnie — ezt nem tagadjuk, de mert a hirdetési hiányok a házasság érvényét nem érintik, erről studio nem tettünk említést:

TÁRCSA.

Ünnepi naptár.

Verses jelmondatokban.

(Folytatás.)

Febr. 12. Sz. „Eulalia“ szüz.
Áldom a nő lelkét, aki nyelvvel sohasem vét;
Ám hiteért ha kiált: tisztelem Eulaliát

Febr. 13. Sz. II. Gergely pápa.
Balga Leo! nem szép, rombolnod a képeket; ily kép
Vagy te is. Int Gergely: oktalanul ne perelj.

Febr. 14. Sz. Bálint áld. és vt.
Bálint hős áldor: Krisztust megvallani bátor;
Ő a világosság, bármi kevély a világ.

Febr. 15. Sz. Fausztin és Jovita vtk.
E két szent testvért hurczolja kötözve a hóhér;
Krisztustól soha elvonnia nem sikerül.

Febr. 16. Sz. *Juliána sz. és vt.*

Kérő kap kosarat; mert égő keble pogány s vad;
Egy hitalap nélkül hitves is elhidegül.

Febr. 17. Sz. *Teodul és Julián vt.*

„Istennæk hódol“ neveként is a hősi „Teodul“;
És az ereklye mián szenvedé hős Julián.

Febr. 18. Sz. *Simon pk. és vt.*

Azt vélnéd, hogy öreg nehezebb próbára legörnyed;
S ime az ősz Simeon lesz diadalmas azon.
Örködtél amidőm Jeruzsálem egy iszonyu rom lőn:
Dicső Alfeidesz! hivedért esedezz.

Imets F. J á k ó.

Sion fölött sötét vihar esatája kél,
Földulni kész ez ősi várát,
Hol hit, remény, szeretet uralkodva él
S honnan kegyelmek kincse árad.
A tévely fergetegje kél, pokol hada,
Nyomába jár a pusztulás bős angyala;
Utján ő s trónok meginognak,
S forrás nyílik ezer nyomornak!
E zord időben, e szellem csaták között,
Jelent Ferencz meg itt a földön;
Kit ő s Szabauda fogadott s üdvözölt
— Mint ékes hajást grófi törzsön,
Bérczes Szaléztől kért és nyert nevet.
Kit Páris, Padua tudós szentté nevelt;
Hős bajnokként szolgálta Siont,
S mint pöspökének Genf emelt trónt
Pokolnak xerxesi hadával szembe szált
— Mint hő Leonidas a görög —
Nem félt a harczon esni; nem félt halált,
Mely testet öl, — hisz ez nem örök:
Denézni, hagyni, míg győz az ellen, — pokol,
Míg mindnyájunkat kincseinktől megrabol
S örök homályba dönt magával, —
Fölér száz és ezer halállal.
A Jézus adta szent fegyvert ragadta meg
— A szeretet kerub-pallosát —
Melytől az ellen had borzad, fél és remeg; —
S hit-paizst, melyen kard nem hatol át!
E két fegyverrel védte Sion is magát
(A vért viharzó bős három száz éven át
Nerok kegyetlen vad dühétől,
Mely ezeket kin- s vérpardon ölt!
A szeretet kardjával verte vissza ő
Majd két ezred sok támadását;
S e szent fegyverrel üzte vissza pártütő,
Ah! romlott gyermekei hadát:

*) Előadott: a növendékpapságnak folyó hó 2-án Szal. Szt. Ferencz tiszteletére rendezett ünnepélyén.

Kik nem remegtek Anyjuk ellen rántni tört.

De életére düh s tévely hiába tört —

Mert meg- s legyőzte a világot.

S a dicsőség trónjára hágott.

Genf nagy, szent püspöke, Szaléz dicső fia

Szint' e fegyvert ragadja kézbe,

Bizik — ezzel babért lehet aratnia;

Csodát visz kis erő is végbe;

Mert abban isteni, büvös erő honol;

Suhintására a vad szív is meghajol. —

Igy fegyverkezve merre jára,

Ezrek hódoltak meg szavára.

Nyáját is hű, jó pásztorként legelteté

A szent kegyelmek dus mezőjén;

A farkasok orv. farkáját szét kergeté,

Ige-hatalmával legyőzvé.

Nem alszik az ellen; ő is viraszt vele,

A rábizottakról szemét nem véve le.

Miként Kerub éden kapuját,

Láng kardjával úgy őrzi nyáját.

Kik égre törnek s tudni vágnak az utat,

— Mely bizton oda elvezetne;

Philothea ez égi ura rámutat,

Legyen tanácsa csak követve:

Istent s embert szeretni a ki tud hiven,

Annak számára nyitva-tárva áll a meny;

Ki hűn szeret, bünt nem követhet,

S ilyek birandják majd a mennyet!

Szalézi szent Ferencz! hozzád eseng imánk,

— Hozzád e kis csapat imája**)

Dicsőséged honából oh! tekincs le ránk,

Most is dul a tévely csatája.

Az ellen százezret tart rab-bilincseken,

Smilliók üdvét, — mit Jézus drága kincseken,

Sok szenvedés árán szerzett —

Rabolja! — arra vet ma kezét!

Sok szív, egykor szilárd hitét kitepte már

S szétdulta szent reménye várát;

Hideg szelén a szeretet fagypontra jár,

Szemünk mindenhol pusztulást lát . . .

Azt a fegyvert tehát — mellyel te harcolál,

S a tévely rémes orv hadán győztes valál;

Nyerd, kérd a mi számunkra is ki;

Lehessünk így Sion bajnoki!

Kozma Imre.

P. Vitus szellemi hagyatékából.

(Közli: P. Győrfi Fidéi, túri lelkész.)

A Bankó.

Én is virágoztam

Még kender koromban;

Hanem aztán aztán

Kitépt a gazdám.

**) A irodalmi iskola.

Szenyedtem is szörnyet:
 Áztam, fáztam, törtek,
 Fontak, szöttek czifrán
 Még betüket is rám.

Mint a fris hó olyan
 Fehér vászon voltam,
 És a gyenge nőnem
 Inget vart belőlem.

Változott a gazdám
 S vándoroltam aztán
 Erdemennél fogva
 A menyből pokolba.

Lettem koldus kendő,
 Vért s könnyet törlendő,
 S lettem mindjárt rája
 Zsiványok kapczája.

Függetem akasztófán
 Gazdástól ott lógván,
 S a bakó pólyának
 Vett el a fiának.

Kis hóhér, hogy kinőtt
 Szétrugta a bölcsőt,
 S lettem nyugdíjazva
 Kutyakölykök vaszka.

Még itt sem nyugodtam,
 Rám jöttek legottan
 S kivettek, kiszórtak
 Rongyszedő zsidónak.

De neked már hála,
 Rongyok hős királya;
 Mert te vezetél be
 Lethe szent vizébe.

Ugy van! ezzel járva
 Jutottam egy gyárba,
 Hol éjt — nappal mostak
 S szépen kiszapultak.

S megfőrosztve, gyurva, —
 Előbb ugyan durva, —
 De aztán finom szép
 Papírrá tón a gép.

S valódi nagy czifrán
 Ezres számot irt rám;
 És így és azóta
 Vagyok én baknóta.

Most urak bankárok
 Kezén, lelkén járok;
 Sőt királyi széken
 Udvarolnak nékem.

Nem csodálom, mert én,
 A vaknak vagyok fény,
 S ellenben szolgálók
 Jó szemnek, mint hályog.

Artatlan szemérem
 Szent frigyet fecsérlem,
 S bűn, feslettség, botrány
 Csak úgy vigyorog rám.

Bordélyház, tanácsház —
 Mint akít hideg ráz —
 Utánam tulontúl
 Részket és bolondul.

Ország, világ, álam
 Véres kulcsa nálam,
 S több meggyilkolt népnek
 Szemfödője lések.

Még azt mondják nékem
 Van legfőbb értékem:
 Ha-ha-ha! pedig hát
 Nem érek egy fricskár.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Egyleti élet.** A gyergyói róm. kath. tanítóegylet mult hó 27-én; 9 órától kezdődőleg, a ditrói polgári iskolánál tartotta rendes évnegyedes gyűlését, melynek különös fényt és érdekességet kölcsönzött Csikmegye királyi tanfelügyelőjének, Éltés Elek úrnak jelenléte, ki a gyűlés folyamán vitatott több kérdés kifejtéséhez bölcs és a különböző áramlatokat rendesen kiegyenlítő véleményével tényleg is hozzájárult. A gyűlést megezőzőleg ft. Salamon Alajos főesperes úr által sz. mise mondott, melyen a polgári iskola növendékei és a ditrói tanítók ar teljes —, a vidékről érkezett tanítók nagy számmal vettek részt.

Az isteni tisztelet után a megállapított tárgysorozathoz képest, a gyűlés a szokásos gyakorlati tanításokkal vette kezdetét. Gyakorlati tanítást tartottak: Wendl Aladár a történelemből a III. osztályban; Vrancsits Gyula a számtanból a II. osztályban; Taschek Gyula a mértanból az I. osztályban. (Bordeaux Olivér segédlelkészek hitelemzői előadása, közbejött szoros egyházi teendői miatt elmaradt.)

A gyakorlati tanítások elvégzésével, a tagok és vendégek az iskola dísztermében gyűltek össze, hol az egylet elnöke: Salamon Alajos főesperes lelkes és emelkedett beszéddel üdvözölvén a megjelenteket, a gyűlés további vezetésével Boga Bálint alelnököt bízta meg, ki tiszteben mindvégig lankadatlan buzgalommal járt el. Néhány jelentéstétel és kebli ügy megvitatása után következett a dr. Kellemen Károly eltávazása által üreseedésbe ment egyleti főjegyzői állomás betöltése; Taschek Gyula ajánlatára a gyűlés főjegyzőül Wendl Aladár polgári iskolai igazgatót választotta meg. A főjegyzőválasztást a gyakorlati előadások megbirálása követte. Az előadások megbirálására kiküldött bíráló bizottságok, néhány, az előadások értékére nézve lényegtelen megjegyzése után, teljes elismeréssel adóztak az előadónak, minek folytán elnök mind a három előadást dicséretesnek kívánta megörökíteni a jegyzőkönyvben.

Ezután felolvastattott az egyletnek „A váltakozó rendszer, vagy az osztályrendszer előnyösebb-e a népiskolában“ pályatételére beérkezett művek megbirálására kiküldött bizottság Gyergyó Szt.-Miklóson 1886. jan. 20-án tartott rendes gyűlésének jegyzőkönyve, melynek értelmében a bizottság a pályadíjat Józsa Sándor ditrói tanítónak ítéli oda, mindazáltal a végleges döntéssel a nagy gyűlést bizza meg. A gyűlés oly feltétel alatt szavazza meg Józsa Sándornak a pályadíjat, — mely Salamon Alajos, Ferenczy Károly, Mikó Arpad, Jakobi Gerő, Urmánczy Jenő és Karácsonyi Gerő lelkes tanügybarátok szives hozzájárulása által 20 frtnál többre emelkedett — hogy szerző a nagy szorgalommal és mély szakismerettel, de itt-ott még kisebb hiányokat mutató művet, a legközelebbi nagy gyűlésen a bizottság bírálathoz képest módosítva, még egyszer olvassa fel és csak ugy bocsássa a nyilvános műbirálat elé.

Felolvastattott továbbá a háromszékmezei tanítótestületnek, Kovásznán, 1884. évi október 22. és 23.

napjain tartott rendes közgyűlése határozatából, a gyer-
győi tanítóegyletbe, mint társjegyzőhöz, intézve fel-
hívása, minek folytán a gyűlés, a tanítói tekintély és
jóllét emelése végett, a felhívásban érintett több tételt
magáévá tesz és felhívja jegyzőket, hogy a szabályszerű
folyamodást azokra vonatkozólag a m. k. vallás és köz-
oktatásügyi miniszteriumhoz mielőbb nyujtsák be. A
kérelmezendő tételek a következők: 1) az okleveles
tanítók jogosítva legyenek körjegyzői vizsgát tenni; 2)
a tanítói fizetés minimuma falu helyen 400 frt, kis városon
500 frt, lakás és 10 százalékos ötödik évi pótlékban
állapíttassék meg; 3) a tanítói nyugalmidij méltányosabb
alapokra fektetessék, azaz mondassék ki törvényben,
hogy 30 évi szolgálat után a tanító, addig élvezett ren-
des fizetését, nyugalmidijul megkapja.

A nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi minisz-
ter ur által, az 1886. évben tartandó országos tanító-
gyűlés alkalmára kitűzött vitatételek feldolgozására
nézve, hosszabb eszmecsere után, a gyűlés abban álla-
podott meg, hogy az egyes önképzőköri elnökök egyle-
teik által dolgoztassák fel az előírt tételeket s megbiza-
tásuk eredményéről — a további intézkedésig — a leg-
közelebbi rendes nagy gyűlésen tegyenek jelentést. Ez-
után a legközelebbi, márczius elején tartandó rendes
gyűlés helyéül a ditrói népiskola tüzétvén ki, a gyűlés
(két és fél óraker) véget ért. A gyűlés után, az olvasó-
kör helyiségében, Zakariás István urnál társaság volt,
melyen nemcsak tanítók, de Ditró községének lelkes
tanügybarátjai is nagy számmal vettek részt s melyen
általános jókedv és derűség között pohárköszöntőt mon-
dottak: nagyméltóságu Trefort Agoston urra, Lőnhart
püspök ő excellentiájára, ft. Salamon Alajos főesperes
urra, Csik megye királyi tanfelügyelőjére, tek. Éltes
Elek urra, a ditrói polgári iskola tantestületére stb.

Wendl Aladár, egyleti főjegyző.

XLVIII. Választmányi gyűlés, tartatott 1886.
január 13-án. Jelen voltak: Dr. Tódor József alelnök,
Dr. Cserni Béla, Fogarassy János, Straubert Ödön,
Szabó István, Dr. Sauchy Béla, Tamási Aron, Dr.
Veress Ferencz és Pál István titkár.

1) A mult gyűlés jegyzőkönyvének szokott módon
történt hitelesítése

— Tudomásul vétetik.

2) Alelnök jelenti, hogy Biró Béla tiszteletbeli
elnök ur ő nsga megszűnik pártoló és rendes tag lenni,
hanem mint t. elnök évenként fizet 10 frtot, mint már a
mult évben is tette.

— Tudomásul vétetik.

3) Balog Ignác, ki idáig szintén pártoló és rendes
tag volt, pártoló tagságáról lemond és csak rendes tag
marad.

— Tudomásul vétetik.

4) Új tagokul kívánnak felvétetni: Szabó Elek lelkész
F.-Tömösön, Bartos Dénes segédlelkész M.-Vásárhelytől,
Miklós István áldozár Csik Szt. Györgyön, Mezey Ig-
nác, Kézely Károly, Simon József karmester Maros-
Vásárhelytől, Porubszky Vincze szt.-ferenczrendű áldozár
Déván, a szt.-ferencz-rendűek zárdája M.-Vásárhelytől, va-
lamennyien mint rendes tagok.

— A jelentkezés örvendetes tudomásul vétetik, az
egyesek az I. szakosztályba igttattnak nekik az alap-
szabályok és a társulati oklevél megküldetni határozat-
nak; de a szt.-ferenczrendű zárdára az határozatitk
hogy mint testület rendestag, melylyel munkálkodási
kötelezettség is jár, nem lehet, minek szíves tudomás-
vételére kéretnek valamennyi e nemű tagtársak, meg-
jegyeztetvén azonban, hogy alapító, pártoló tagok és
előfizetők testületek is lehetnek.

5) A társulatból kilépni akarnak: Mayer Ferencz,
Petres András, Soó Gáspár és Csengeri József.

— Az első három kilépése alapszabályaink szerin,
történvén, tudomásul vétetik, de Csengeri J. tagtársunk-
nak három éve csak 1886. december végével telik ki és
csak akkor jelentkezhetik kilépni.

6) Jelentés tétetik, hogy a társulatnak butor és
könyvekből álló vagyona a jerichói uj szállásra átszállit-
tatott.

— Tudomásul vétetik.

7) Alelnök kéri a választmányt, hogy az uj szállás-
nak az igényekhez mért bebutorozását illetőleg őt a
szükséges költségek kiutalására hatalmazza fel.

— A felhatalmazás megadatik.

8) Kérdés tétetik, hogy a társulatnak fölös számú
és a helyet nagyon foglaló papírvagyonát mint lehetne
kevesbiteni?

— Kimondatik, hogy azon lapok és folvóiratok,
melyekből csak egyes számok küldettek be a szerkesz-
tőséghez s melyek befejezett művet nem tartalmazó
csonka példányok elárusítandók; a „Közművelődés“
régii évfolyamai az előfizetési ár feléért (2 frt) szintén
eladhatók és megkeresés után nyilvános intézeteknek
adományozhatók, mi által hely meglehetősen ürül.

9) A medgyesi uj magyar kaszinó és a gergyó-
ditrói tanítói önképzőkör a társulati lapból ingyen pél-
dányokat kérnek.

— Kérésük oly formán teljesítettik, hogy pósta
költségek fejében 60 krt beküldeni ne terheltessenek
Egyuttal kimondatik, hogy a helybeli kaszinónak is fog
— még pedig egészen ingyen — küldetni a lap.

10) A pénztári hivatal részéről beteriesztetik a
számadás 1885-ről a mint következők: Bevétel: 1.) A
mult évről 1884-ről átjön 1885-re 454 frt 78 kr. 2.) Pár-
toló, rendes tagok és előfizetőkől 1049 frt 94 kr. 3.) Ajándék-
képen segélyezésre 338 frt. 4.) Rendkívüli jövedelmek-
ből 100 frt 93 kr., összesen 1044 frt 65 kr. — Kiadás:
5.) Müllernének a „Legelső kötelesség“ füzetke kötéséért
és Dr. Cserni Bélának a füzetek szétküldéséért 34 frt
28 kr. 6.) Szerkesztői lakásra és expediturára 1885. ja-
nuártól decemberig 201 frt. 7.) Póstaí bélyegre 1885
1 számától 1885 54. számáig 200 frt. 8.) Közművelődés
nyomtatására 1884. évi 46. számától 57. számáig és 1885.
évi 1 számától 54. számáig, végre a „Legelső köteles-
ség“ című füzetért 1383 frt 50 kr. 9.) Légárd József,
Kovács Gyárfás és Prokupek Samuelnek egy-egy pályá-
munkáért összesen 50 frt. 10.) Igtatási bélyegilleték a
m. k. adóhivatalnak a hirdetés és pályázatokért 18 frt
20 kr., 11.) Az irodalmi társulat tárgyainak a Jerichóba

való átszállításáért 3 frt 30 kr., összesen 1890 frt 34 kr. összegegyeztetés: bevétel: 1944 frt 65 kr. kiadás: 1890 frt 34 kr. Pénztári maradvány 54 frt 31 kr. Pénztári állás részletezése 1886 elejére: 1.) Társulati vagy on készpénzben 54 frt 31 kr., 2.) Tagsági és előfizetési hátralékokban 1017 frt 36 kr. Passivum: 1.) Az alaptőkének egész összege: 1351 frt. Gyulafehérvárt, 1885. december 31. Fogarassi János pénztárnok, Dr. Cserni Béla ellenőr. — A számadás felülvizsgálására Dr. Szuchy és Tamási küldetnek ki, kik is eljárásukról jelentik, hogy mindent a legnagyobb rendben találtak és a pénztári hivatait köszönet nyilvánítás mellett felmentésre ajánlják.

— A jelentés tudomásul vétetik, az indítvány elfogadtatik és a közgyűlés elé ily értelemben tétetik előterjesztés.

11.) Beterjesztetik az 1886. évre szóló költségvetés a mint következik. Költségvetés az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat részére az 1886. évre. Bevétel: 1.) Pénztári maradvány 54 frt 31 kr. 2.) Püspök ur ő nagyméltóságának évi ségélye 400 frt. 3.) 111 pártoló tagtól á 5 frt, levonva ebből azon hét tagot, kik már a mult évben befizették dijaikat, továbbá még 15 tagot, kik hátralékban maradhatnak, esetleg 445 frt. 4.) 99 rendes tagtól á 2 frt., levonva azon 2 tagot, kik már a mult évben befizették dijaikat, továbbá még 15 tagot, kik esetleg hátralékban maradhatnak, 144 frt. 5.) 114 előfizetőtől á 4 frt. levonva 30 előfizetőt, kik esetleg vagy kilépnek vagy hátralékban maradnak, 332 frt. 6.) 1017 frt hátralékból bevehető 500 frt. 7.) A kiadványokból bevehető 50 frt. összesen 1625 frt 31 kr. — Kiadás: 1.) A „Közmuvelődés“ 54. számának nyomtatása á 19 forint. 1026 forint. 2.) Czimszalagokra 4 forint. 3.) Póstaí bélyegre 200 forint, 4.) Expeditióra 96 forint. 5.) Rendkívüli kiadásokra 50 forint, összesen 1376 forint. Osszegegyeztetés: bevétel: 1625 forint 31 kr. kiadás: 1376 frt. többlet-bevétel: 249 frt 31 kr. Gyulafehérvárt, 1885. decz. 31. Fogarassi János pénztárnok, Dr. Cserni Béla ellenőr. — A választmány a költségvetést tételenként átvizsgálván, — azt általában és a mennyiben az egyes tételek egymást ellensúlyozzák, részleteiben és végeredményileg elfogadhatóának találta, mert mi az egyik tételből leesik, a másira felmegy. — Kapcsolatosan a költségvetés tárgyalásával kimondatik, hogy 60 frt takarékpénztári könyvecskében az alaptőke javára, felvehetés nélkül letétetik, melyhez adatik minden esztendőben az évi pénztári maradék, mindaddig, mig az adósság az alaptőkének le nem törlesztetik.

12.) A pályázatokat illetőleg:

— Kimondatik, hogy mivel azok közléséért bélyegilleték fizetendő, ezután a beküldés alkalmával minden egyes közlésért 1 frt is lesz melléklendő. Az eddigiekre vonatkozólag pedig, minthogy a társulaton a bélyegilleték már hivatalosan felvétellett, a kiadóhivatal utasittatik, hogy a díj nélkül beküldöttetekt kezdettől fogva vegye számba és a 30 kr. bélyegilletéket az illetőkön vegye fel.

13.) Indítványoztatik, hogy azon nagy számú ren-

des tagok, kik az alapszabályok 10. §-ának értelmében kötelességöknek eleget nem tettek, törekedjenek a köteles dolgozator pénzbelileg — bár az előfizetési díj erejéig — megváltani, mert a lap küldése által a 2 frt fejében a társulatra teher nehezedik és kárt szenved.

— Az ügy már többször megfordult a választmány előtt és egyesek rendes tagsági kötelezettségöket pénzbelileg váltották is meg; azért is az indítvány elfogadtatik — óhajképen.

14.) A jegyzőkönyv hitelesítésére fekéretnek: Szabó, Szuchy, és Straubert tagtársak.

IRODALOM.

— Megjelent: „**Katholikus Hittoktatás.**“ Havi folyóirat. I. évfolyam februári füzet. Szerkeszti és kiadja Fonyó Pál Kalocsán. Tartalma: XIII. LEO pápa körlevele. Simor János biboros herceg-primás és a hitelemzés. — Gerson János élete és elvei rövid vonásokban. — Hatósági rendeletek. — IX. PIUS pápa. — Levelezés. — Irodalom. — Lapszemle. — Vegyesek. — Egy évfolyan ára: 2 frt 50 kr.

— „**Tájékoztó.**“ 1886. II. szám. Tartalma: XIII. LEO pápa levele Bismarkhoz. — Az ó-kori civilisatiók. — Irodalmi szemle. — Egyházpoltikai áttekintés. — Könyvészet.

— „**Közoktatás.**“ Egyetemes tanügyi közlöny V. évfolyam. 6. sz. Szerkeszti Tomor Ferencz Budapesten. Tartalma: Tanügyi divatok. — Természettan és vegytan a „Falusi Iskolások Könyvében“ stb. — Ó- és új magyarság. — Hazánk középiskoláinak programmértekezései. — Értesítők. — Tanügyi szemle. — Irodalom. — Vegyesek. — Ara: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Melegen ajánljuk olvasóink becses figyelmébe.

— „**Képes Missio-Könyvtár.**“ 1886. I. (3-ik füzet). — Szerkeszti Nogely István Nagyváradon. — A „missió-társulat“ tulajdona.

— „**Szűz Mária virágos kertje.**“ Havi folyóirat a bold. Szűz tiszteletének ápolására. 1886. II. Füzet. Szerkeszti Tóth Mike Kalocsán. — Tartalma: Máriával Jézushoz. — Mária gerliczéi. — Nagyasszonyunk kegyhelyei hazánkban. — A virág és Mária. — Imádság. — Mária segít. — A fehér rózsabokor. — Mária hét szolgálja a szenári hegyen. — Hősnő. — Boldog-Asszony ünnepei február havában. — Szűz Mária tisztelete hazánkban. — E folyóirat egész évi ára: 1 frt.

— „**Jézus szentséges szívének hírnöke.**“ 1886. II. füzet. Szerkeszti Tóth Mike Kalocsán. Tartalma tizenkét igen érdekes és tanuságos olvasmány. — Ara egész évre 1 frt 50 kr.

— „**Jézus szent gyermekségének műve.**“ Évi jelentés 1885-ről. Kiadatott Budapesten.

— „**Gondlüző.**“ Szépirodalmi hetilap. II. évf. 15, 16, 17, 18, 19 és 20 szám. Szerkeszti és kiadja Székely Aladár Budapesten. (Dob-utca 14. szám) — A 20-ik szám tartalma: Eladó birtokok. Regény, irta Tolnay

Lajos. — Mint fellegek (költ). — Biztos gyógyszer minden betegség ellen. — Irta. Balázs S. — Mikor Isten a hölgyet teremté. — Az utolsó-kuruczvilág. Regény, írta Abonyi Lajos. — Mikor a férj szórakozott (Humorész). — Csiricsári Bertalan ur ó méltósága. Regény, írta Vértesy Arnold. — A kigyó. Regény, fordítá Mártonffy Frigyes. — A magyar gazdasszony. — Vegyesek. — Talányok. — Előfizetési árak: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

— „Magyar háziasszony.“ Háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. V. évf. 6. szám. Szerkesztő Andrea. Kiadja Dr. Murányi Armin Budapesten. — Tartalma: A takarékoság iskolájából. — Egy kis nő-emancipáció-féle. — Orvosi tanácsadó. — Divatlevél. — Egyletek. — Vegyesek. — A szépirodalmi melléklet tartalma: Vénus regéje. — Budapesti élet. — Harcz a szerelemért. — Az ezermester. — Falusi rokonok. — Gondolatok. — Apróságok. — Ara egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hálaköszönet.** Nagyságos és főtiszlelendő Andrassy István apát-kanonok ur, az erdélyi romai kath. irodalmi társulatnak több éven át érdemes elnöke, a társulat céljaira az idén is 20 forintot méltóztatott adományozni; azonkívül magán könyvtárából kiválasztott több igen értékes theologiai-és bölcsészeti könyv odaajándékozásával, az erd. püsp. lyceumi tanárok könyvtárának alapját kegyeskedett megvetni, miért is fogadja ő nagysága az irodalmi társulatnak, illetve a lyceumi tanári karnak a legforróbb köszönetét.

— **Papválasztás.** A következő sorokat vettük: Gy.-Szent-Miklós, 1886. Februar 9-én. Kedves Barátom! Dietek becses lapodat értesíteni, hogy tegnap folyó hó 8-án az alfalvi papválasztás a következő eredménnyel történt meg: I. helyre 205 szavazattal Bálint Károly t. apát-kanonok főesperes kézdiszentléleki plébános; II. helyre 141 szavazattal Veress Antal csikszenttamási plébános; III. helyre 127 szavazattal Oláh Antal sz. udvarhelyi gym. tanár választattak meg. Kaptak még: Aved István 66, Rancz János 64, Gegő György 53, Szantó István 15, Egyed Pál 6, Both Ferencz 4, Molnár Janos 2, Veress István, Császár Károly, Máté József, Beteg Imre, Szabó István 1—1 szavazatot. A választás szép rendben folyt le. Ferenczi Károly plébános.

— **Tartsuk szem előtt.** Régebb is megtörtén t s közelebb is adta elő magát eset arra, hogy kath. lelkészek azért, mert vegyes házasságból származott gyermekeket nemkülömbösg nélkül, a szülők kívánságára megkereszteltek, az 1879. b. t. k. 53. §-a alapján bepereltetvén azzal a téves állítással védekeztek, hogy ők a keresztesség által a gyermekeket nem a kath. egyházba, hanem az általános kereszt-

ténységbe vették fel. Pedig ezen állítás, azonkívül, hogy nagyon téves és dogmaellenes, a védekezés szempontjából sem szükséges, lévén annak más, correctebb és a bíróságok előtt is tekintélyvel és érvénnyel bíró alapja a kuriának 1882. márcz. 31-én hozott következő végzésében: „... nem forog fenn kétség nemcsak az iránt, hogy a k. b. t. k. 53-ik §-a az 1868. LIII. r. cz. minden intézkedésére ki nem terjed, hanem az iránt sem, hogy a k. b. t. k. 53. §-a az 1868. LIII. t. cikknek egyesgyedül csak valamely keresztény vallásfelekezethez való áttérésre vonatkozó szabálya áthágását helyezte büntetőjogi következmények sulya alá. Minthogy pedig a jelen perbeli adatok szerint áttérésnek esete nem forog fenn, kétségnél különösen az áttérésnek nem csak létezése, de még lehetősége is ki lévén zárva: annál fogva a vádbeli cselekmények nem voltak a k. b. t. k. 53. §-a alá vonandók. — Ime ez a jogalap, melyre helyezkedve, minden zaklatással bátran szembe nézhetünk. — Többen intézték hozzánk azon kérdést is, ha vajjon a fenjelzett esetekben a prot. lelkész. kérésére az anyakönyvi kivonat kiszolgáltatandó-e, hogy a keresztelés ténye az anyakönyvbe általa is bevezetessék? E kérdésre nem mel kell válaszolunk, már csak a Lambroschini-féle instructio értelmében is; ha pedig valaki az idevonatkozó ministeri rendeletre hivatkozik, elég legyen megjegyeznünk, hogy, miután a magyarországi nagymélt. püspöki karnak nagyobb része ezen rendeletet el nem fogadta, nem közzölvén azt a megyei papsággal, az azzal szemben tanúsítandó eljárás is kétséges nem lehet.

— **Statistica.** Az angolul beszélő emberek az egész világon, legújabb adatok szerint, 91 milliót számítanak. Ezek közül rom. kath. vallású van 14 millió 600 ezer, vallás nélküli 10 millió, a többi az angol protestantizmus számtalan felekezeteinek egyikéhez, vagy másikához tartozik, kisebb nagyobb arányban. Az angol korona alatti alattvalók közt 160 különféle hitfelekezet van. A múlt évben 9 új vallás keletkezett és egysé szünt meg. Mindezek imádkoznak 23,979 templomban, illetve imaházban. A templom szaporodás a múlt évben 538. — Ime mit művel a szentirási szabadvizsgálgóság elve! Es ezen állapotok után áhitoznak nálunk is — komoly államférfiak. No hisz nem is kellene még egyéb; actum esset de te Pannonia!

Szerkesztői üzenetek.

— **O. L. urnak H. Karácsonfalva.** Mit a lapokból a kérdéses ügyre vonatkozólag olvasott, fájdalom, való a ntisztelendőség által levelében tett névjavitással; hogy pedig a sulyos vád mennyiben bir alappal, azt a bíróság van hivatva kideríteni.

— **Mindazoni. t. olvasóink,** kik a társ. lapnak egyik vagy másik számát meg nem kapják, legyenek szivesek azonnal reklamálni, mert három-négy hónapos reklamációkat figyelembe nem vehetünk. A kiadó nívataiból egyébiránt a lap mindig pontosan expedíaltatik, s ha mégis rendetlenség fordul elő az a postai könnyelmű kezelés hibájá, vagy pedig az, hogy az esetleges lakásváltoztatások nem jelentenek be.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZÜCHY BÉLA, STRAUBERT ODÓN, Dr. VERESS FERENCZ.